

Sveučilište u Zagrebu

Senat

Klasa: 602-03/25-04/03

Urbroj: 251-25-03-04/1-25-1

Zagreb, 10. lipnja 2025.

Na temelju članka 28. Statuta Sveučilišta u Zagrebu, Senat Sveučilišta u Zagrebu na 1. izvanrednoj sjednici u 356. akademskoj godini (2024./2025.), održanoj 10. lipnja 2025., donio je

ZAKLJUČAK

o prijedlogu Nacionalnih sveučilišnih, znanstvenih i umjetničkih kriterija

I.

Prijedlog Nacionalnih sveučilišnih, znanstvenih i umjetničkih kriterija (dalje: prijedlog Nacionalnih kriterija ili prijedlog Kriterija), koji je izradilo Nacionalno vijeće za visoko obrazovanje, znanost i tehnološki razvoj (dalje: Nacionalno vijeće), a koji je Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih (dalje: MZOM ili Ministarstvo) uputilo u savjetovanje s javnošću 14. svibnja 2025., **odbacuje se u cijelosti.**

Prijedlog Nacionalnih kriterija ni na koji način nije moguće unaprijediti, poboljšati niti postići najmanju potrebnu razinu njegove kvalitete ponajviše, ali ne isključivo, zbog sljedećih razloga:

- ✓ **nezakonitosti u postupku donošenja** (zbog neusklađenosti s odredbama članka 39. stavka 8., članka 86. stavka 1. točke 8., članka 90. stavaka 3. i 4. i članka 93. stavka 2. točke 3. Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (*Narodne novine* 119/2022.) (dalje: ZVOZD ili Zakon))
- ✓ **protivnost članku 90. stavku 4. Ustava Republike Hrvatske** (dalje: Ustav RH ili Ustav)
- ✓ **nepoštivanje posebnosti i bitnih različitosti znanstvenih područja**
- ✓ **diskriminacija zaposlenika na znanstveno-nastavnim radnim mjestima** u odnosu na zaposlenike na znanstvenim radnim mjestima
- ✓ **nepovoljan položaj zaposlenika na znanstveno-nastavnim radnim mjestima viših razina.**

II.

Donošenje prijedloga Nacionalnih kriterija u nezakonitom postupku

Prijedlog Kriterija nije donesen u skladu s odgovarajućim odredbama ZVOZD-a odnosno u odgovarajućem, zakonski precizno propisanom postupku donošenja.

ZVOZD u članku 39. stavku 8. propisuje da Nacionalne sveučilišne, znanstvene i umjetničke kriterije (dalje: Nacionalni kriteriji ili Kriteriji) za pojedina znanstvena odnosno umjetnička područja ili polja, **na prijedlog Rektorskoga zbora Republike Hrvatske** (dalje: Rektorski zbor) **i nadležnoga matičnog odbora**, donosi Nacionalno vijeće.

Položaj Rektorskoga zbora i matičnih odbora kao ovlaštenih predlagatelja dodatno se uređuje i razrađuje u članku 86. stavku 1. točki 8., članku 90. stavcima 3. i 4. te u članku 93. stavku 2. točki 3. ZVOZD-a. Nadležni matični odbor predlaže Nacionalnom vijeću znanstvene i umjetničke elemente, a Rektorski zbor nastavne i stručne elemente Nacionalnih kriterija.

Prijedloge ovlaštenih predlagatelja Nacionalno vijeće može ili prihvatiti ili odbiti.

Nacionalno vijeće ne može prijedloge mijenjati, ne može u njih ni na koji način intervenirati niti ih može samostalno izraditi i donositi jer snagom zakonskih pravila Nacionalno vijeće nije ovlašten predlagatelj Kriterija.

Iz jednoglasno usvojenoga zaključka 8. sjednice Rektorskoga zbora, održane 26. svibnja 2025., proizlazi da je Nacionalno vijeće ignoriralo prijedlog Rektorskoga zbora kao ovlaštenoga predlagatelja nastavnih i stručnih elemenata za izbor na znanstveno-nastavna, umjetničko-nastavna i nastavna radna mjesta te je postupilo protivno članku 93. stavku 2. točki 3. Zakona.

Nacionalno vijeće je suprotno članku 90. stavcima 3. i 4. ZVOZD-a donijelo znanstvene i umjetničke elemente Nacionalnih kriterija.

Nacionalno vijeće je ignoriranjem prijedloga ovlaštenih predlagatelja i samostalnim donošenjem Nacionalnih kriterija izašlo izvan propisanoga zakonskoga okvira, prekoračilo svoje ovlasti te donijelo Kriterije koji su neuravnoteženi i neprilagođeni pojedinim znanstvenim područjima i poljima.

III.

Protivnost prijedloga Nacionalnih kriterija članku 90. stavku 4. Ustava RH

Ustav RH u članku 90. stavku 4. određuje da zakoni i drugi propisi državnih tijela i tijela koja imaju javne ovlasti ne mogu imati povratno (retroaktivno) djelovanje. Iz posebno opravdanih razloga samo pojedine odredbe zakona, ali ne i podzakonskih akata, mogu imati povratno djelovanje.

Prijedlog Nacionalnih kriterija u članku 98. stavku 1. ne predviđa primjenu dosadašnjih pravila u prijelaznom razdoblju, već se njegove odredbe počinju primjenjivati od dana stupanja na snagu. Dosadašnji akti koji su uređivali postupak izbora u znanstveno-nastavna zvanja (sada na znanstveno-nastavna radna mjesta) prestaju vrijediti stupanjem na snagu Nacionalnih kriterija.

Odredbe prijedloga Nacionalnih kriterija, stupanjem na snagu, odmah se primjenjuju na pravne situacije koje su u tijeku i na zatečene odnose koji se nastavljaju u budućnosti. Pravno gledajući, odredbe prijedloga Kriterija neće se primjenjivati od trenutka kada stupe na snagu, već od dana kad su zaposlenici izabrani na više ili reizabrani na isto radno mjesto, čime se retroaktivno mijenjaju kriteriji njihova izbora na više radno mjesto, odnosno reizbora na isto radno mjesto.

Time je prijedlog Nacionalnih kriterija protivan Ustavom propisanoj zabrani retroaktivnosti jer je riječ o podzakonskom aktu.

IV.

Nepoštivanje posebnosti i bitnih različitosti znanstvenih područja

Prijedlogom Nacionalnih kriterija konceptualno se mijenjaju dosadašnji kriteriji izbora na viša radna mjesta. Također se potpuno i trenutno mijenja dosadašnja paradigma izbora na viša radna mjesta.

U više odredaba prijedloga Nacionalnih kriterija potpuno se zanemaruju posebnosti pojedinih znanstvenih područja, kao i pojedinih dijelova umjetničkoga područja te bitne razlike među njima, ali također i bitne razlike između polja unutar istoga znanstvenoga područja.

Uvođenjem horizontalnih kriterija, koji su prilagođeniji i pogodniji STEM području, u izrazito se nepovoljan položaj stavljaju društveno područje, humanističko područje te dijelovi umjetničkoga područja, posebice dio Filmska umjetnost (filmske, elektroničke i medijske umjetnosti pokretnih slika).

Prijedlog Nacionalnih kriterija ne osigurava pravedan i ravnopravan radno-pravni status zaposlenicima u sustavu visokoga obrazovanja i znanosti jer se pojedina znanstvena područja, pa i polja unutar istoga znanstvenoga područja, značajno razlikuju, a prijedlog Kriterija te različitosti ne uzima u obzir. Izbor na viša radna mjesta u pojedinim znanstvenim područjima bit će objektivno znatno otežan ili čak onemogućen, a zaposlenici u tim znanstvenim područjima bit će u izrazito nepovoljnom položaju u odnosu na zaposlenike u ostalim znanstvenim područjima.

V.

Diskriminacija (nejednak položaj) zaposlenika na znanstveno-nastavnim radnim mjestima u odnosu na zaposlenike na znanstvenim radnim mjestima

a) Nejednak položaj po osnovi znanstvene komponente / elemenata prijedloga Nacionalnih kriterija

Prema prijedlogu Nacionalnih kriterija, zaposlenici na znanstveno-nastavnim radnim mjestima, zaposleni na sveučilištima, koji oko polovice radnoga vremena rade u nastavi, a oko polovice radnoga vremena u znanosti (standardna kompozicija radnoga vremena), moraju osim nastavnih kriterija zadovoljiti i znanstvene kriterije, potpuno jednake kao zaposlenici na znanstvenim radnim mjestima, zaposleni u institutima, koji čitavo radno vrijeme rade isključivo u znanosti.

Različito uređenje njihovih prava i obveza je diskriminirajuće jer je protivno načelu jednakosti plaća za jednak rad, propisanom u članku 6. stavku 1. Zakona o plaćama u državnoj službi i javnim službama (Narodne novine 155/2023.). Navedeno razlikovanje ne može se objektivno i razumno opravdati.

b) Nejednak položaj po osnovi nastavne komponente / elemenata prijedloga Nacionalnih kriterija

Prijedlog Nacionalnih kriterija u članku 39. određuje da za radno mjesto docenta pristupnici moraju održati najmanje 150 standardnih ekvivalenata radnih sati u nastavi, a za radno mjesto izvanrednoga profesora, redovitoga profesora i redovitoga profesora u trajnom izboru 810 standardnih ekvivalenata radnih sati u nastavi od zadnjeg izbora.

Stavak 6. članka 39. prijedloga Nacionalnih kriterija određuje da je za izbor u naslovnoga nastavnika potrebno ostvariti 20 % standardnih ekvivalenata radnih sati u nastavi propisanih za izbor na redovito znanstveno-nastavno radno mjesto docenta, izvanrednoga profesora, redovitoga profesora i redovitoga profesora u trajnom izboru.

Prijedlog Nacionalnih kriterija omogućava zaposlenima na znanstvenim radnim mjestima izbor u naslovnoga nastavnika na temelju 20-postotnoga godišnjeg nastavnog opterećenja sveučilišnih nastavnika na znanstveno-nastavnim radnim mjestima protivno članku 53. stavku 2. Zakona.

Ovom odredbom prijedloga Kriterija obezvrjeđuje se nastavni rad sveučilišnih nastavnika na znanstveno-nastavnim radnim mjestima. Također, na ovaj je način znatno, neopravdano i u pravnom smislu nerazmjerno olakšan ulaz u sustav visokog obrazovanja zaposlenicima na znanstvenim radnim mjestima u znanstvenim institutima.

Cjelokupan koncept prijedloga Nacionalnih kriterija nije povoljan za kvalitetu i održivost sustava visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj jer podređuje, zanemaruje i podcjenjuje nastavni, stručni i institucijski rad na sveučilištima, a previše naglašava, pretjerano ističe i precjenjuje samo znanstveni rad. Navedeno će nužno dovesti do smanjenja kvalitete nastavnog procesa, ali i ostalih oblika rada na sveučilištima.

VI.

Nepovoljan položaj zaposlenika na znanstveno-nastavnim radnim mjestima viših razina

Zaposlenici na znanstveno-nastavnim radnim mjestima viših razina – izvanredni i redoviti profesori, koji su svoju dosadašnju akademsku karijeru gradili prema do sada važećim pravilima, nemaju dovoljno vremena za prilagodbu novim pravilima, koja su u prijedlogu Nacionalnih kriterija propisana horizontalnim kriterijima.

Naime, riječ je o karijernim kriterijima koji se ostvaruju tijekom čitave znanstveno-nastavne karijere, dakle nekoliko desetljeća, i koji su nesvodljivi na kriterije prema kojima su od početka karijere ispunjavali uvjete za izbor na viša radna mjesta.

Veliki broj horizontalnih kriterija do sada se ili nije zahtijevao ili se zahtijevao kao jedna od alternativa. Propisivanjem objektivno teško ostvarivih uvjeta za zaposlenike na znanstveno-nastavnim radnim mjestima više razine i retroaktivnom primjenom novih pravila ne poštuje se načelo zaštite pravno legitimnih očekivanja, čime se uvodi neizvjesnost i pravna nesigurnost u pogledu mogućnosti izbora na više radno mjesto.

VII.

Slijedom svega navedenoga, Sveučilište u Zagrebu predlaže Ministarstvu znanosti, obrazovanja i mladih i Nacionalnom vijeću za visoko obrazovanje, znanost i tehnološki razvoj da se obustavi postupak donošenja Nacionalnih sveučilišnih, znanstvenih i umjetničkih kriterija.

Također se predlaže da se cjelokupan postupak donošenja Nacionalnih kriterija, u odgovarajućem zakonskom postupku i u skladu s važećim zakonskim pravilima, u partnerskom odnosu, s jedne strane Zakonom ovlaštenih predlagatelja Kriterija – Rektorskoga zbora za nastavne i stručne elemente te nadležnih matičnih odbora za znanstvene i umjetničke elemente, a s druge strane Zakonom ovlaštenoga donositelja Kriterija – Nacionalnoga vijeća, provede iznova.

Rektor

prof. dr. sc. Stjepan Lakušić